

เอกสารวิชาการหมายเลข ๒

เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารวิชาการ หมายเลข ๒

เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับ
การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคล
และประโยชน์ส่วนรวม

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คำนำ

เอกสารวิชาการ เรื่อง “กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม” ซึ่งกฎหมายนี้ได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว ขณะนี้อยู่ในระหว่างรอคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แต่โดยที่เนื้อหาของกฎหมายนี้มีความซับซ้อน และมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมก่อนที่กฎหมายนี้จะมีผลบังคับใช้ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ จึงได้จัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้แก่ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ของรัฐที่มีความสนใจได้เข้าใจถึงลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเรียนรู้และใส่ใจเพื่อที่จะกระทำการใดๆ เป็นการป้องกันตนเองมิให้เข้าข่ายลักษณะความผิดตามกฎหมายนี้

สำนักวิชาการหวังว่าเอกสารวิชาการฉบับนี้จะช่วยสร้างความกระจ่างและเป็นประโยชน์สามารถเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง ช่วยป้องกันและหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นการใช้อำนาจทางปกครองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวเหนือผลประโยชน์ส่วนรวมอันเป็นบ่อเกิดของการทุจริตคอร์รัปชัน สามารถให้ภาคประชาชนตรวจสอบ และควบคุมการใช้อำนาจรัฐได้ต่อไป

สำนักวิชาการ

มกราคม ๒๕๕๑

เอกสารวิชาการ หมายเลข ๒
เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์
ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

สารบัญ

	หน้า
๑. บทนำ	๑
๒. สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม	๓
๓. ความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม	๕
๔. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับรัฐ	๘
๕. การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับการดำรงตำแหน่งสาธารณะ ของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ	๑๐
๖. ผลที่เกิดขึ้นจากกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดแย้งระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม	๒๕
๗. “ญาติ” ตามความหมายของมาตรา ๓ ของกฎหมายว่าด้วยความผิด เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม	๓๒
๘. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและ ประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.	๓๓
๙. บรรณานุกรม	๔๒

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าไปมาก การแข่งขันทางธุรกิจย่อมมีการตื่นตัวตลอดเวลา ทำให้นักธุรกิจภาคเอกชนนอกจากจะปรับปรุงการบริหารกิจการของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอแล้ว นักธุรกิจยังต้องอาศัยนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการระดับสูงให้ความช่วยเหลือในเชิงธุรกิจด้วย การพึ่งพาอาศัยกันนี้เอง ทำให้บุคคลทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผลประโยชน์นั้นมีอยู่ในหลายรูปแบบ และไม่สามารถที่จะคาดหวังได้ว่าจะเกิดความขัดแย้งกันหรือไม่

การอาศัยความช่วยเหลือจากนักการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงดังกล่าว ได้นำไปสู่การใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งในบางครั้งวิธีการดังกล่าวผลประโยชน์ส่วนตัวจากอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นอาจไม่ผิดกฎหมาย เช่น ในกรณีที่มีนักการเมืองจัดสรรงบประมาณ ให้สัมปทานกำหนดแนวนโยบายทางเศรษฐกิจ หรือออกกฎเกณฑ์การกำกับดูแลธุรกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อกิจการที่ตนมีส่วนได้เสียด้วย หรือกรณีที่ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจอนุมัติโครงการหรือสัมปทานที่เอื้อประโยชน์ให้กับญาติมิตรของตนเอง เป็นต้น จึงจำเป็นที่จะต้องป้องกันมิให้ผู้เข้าดำรงตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวมีผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา “การทับซ้อนของผลประโยชน์” (conflict of interest) ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งจะมีผลทำให้การบริหารประเทศเป็นไปในทิศทางที่ไม่เอื้อต่อผลประโยชน์ของประเทศ

แต่โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายปัจจุบันยังไม่มีความชัดเจนและครอบคลุมในการป้องกันและแก้ไขการกระทำในลักษณะที่จะไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวเหนือผลประโยชน์ส่วนรวมหรือเป็นบ่อเกิดของการทุจริตคอร์รัปชัน จึงมีความจำเป็นต้องสร้างกลไกด้านกฎหมายในการควบคุมพฤติกรรมของผู้ใช้อำนาจรัฐ และสร้างความกระจ่างให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องความหมายของคำว่าความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม ว่าอะไรคือการกระทำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์สาธารณะกับผลประโยชน์ส่วนตัว และมีข้อตกลงร่วมกันว่าจะยึดถือแนวทางในกฎหมายนี้เป็นหลักในการปฏิบัติตน (guideline) สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นการป้องกันและหลีกเลี่ยงการกระทำที่เกิดการมีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนยินยอมให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบและภาคประชาชนสามารถควบคุมการใช้อำนาจของรัฐภายใต้กรอบกติกาที่เหมาะสมกับสังคมไทย จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายนี้

คณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการในวาระที่ ๑ ในคราวประชุมครั้งที่ ๓๑/๒๕๕๐ วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่ ๒ และให้ความเห็นชอบในวาระที่ ๓ ในคราวประชุมครั้งที่ ๕๔/๒๕๕๐ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๐ ถือว่าพระราชบัญญัตินี้ได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว ต่อมาได้มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนหนึ่งเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างรอคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

สาระสำคัญ

๑. เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐ

๒. กำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตร และญาติ เข้ามามีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตร และญาติ กับประโยชน์ส่วนรวม

๓. บุคคลผู้ได้รับประโยชน์จากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือคู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด และรับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือคู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. บรรดาของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สินใด หรือประโยชน์อื่นใดอันคำนวณเป็นเงินได้ที่มีผู้มอบให้ในโอกาสที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ของตนหรือตามที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าผู้มอบจะระบุให้เป็นการส่วนตัวก็ตาม ให้ตกเป็นของรัฐทั้งสิ้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด

๕. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริงและดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม โดยให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

๖. กรณีที่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม หรือมีการแจ้งว่ามีการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว หากพบว่ามิใช่ให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยต่อไปให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕๐ วัน

๗. กรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยว่าผู้ใดมีความผิด ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ผู้กระทำความผิดเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น และตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

(๒) ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่น ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

๘. สัญญาของรัฐไม่ว่าจะเป็นสัญญาทางแพ่งหรือสัญญาทางปกครองที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ หากมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะ

กรณีที่สัญญาใดมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลฎีกา หรือศาลปกครองสูงสุดซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาแล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาและให้คำวินิจฉัยนั้นผูกพันคู่สัญญาทุกฝ่าย

๙. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาซึ่งเข้าชื่อรวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๘๐ คน หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ คน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันอย่างน้อย ๒ คน มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อระงับการดำเนินการโครงการของรัฐหรือสัญญาสัมปทานของรัฐ ที่พฤติการณ์อันเชื่อว่ามี การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม โดยลักษณะหรือประเภทของโครงการหรือสัญญาของรัฐ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้กำหนด

เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้รับคำร้อง ให้ดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน และต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายเวลาทุกครั้ง โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้ โดยอนุโลม และในกรณีที่ไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามิใช่ ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งระงับการดำเนินโครงการดังกล่าว โดยการพิจารณาของศาลฎีกาให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด

๑๐. ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดให้มีหน่วยงานพิเศษขึ้น โดยมีฐานะไม่ต่ำกว่าสำนักและมีบุคลากรที่เพียงพอเพื่อรับผิดชอบในการกำกับดูแลและบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ และให้จัดทำข้อกำหนดและคู่มือการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้

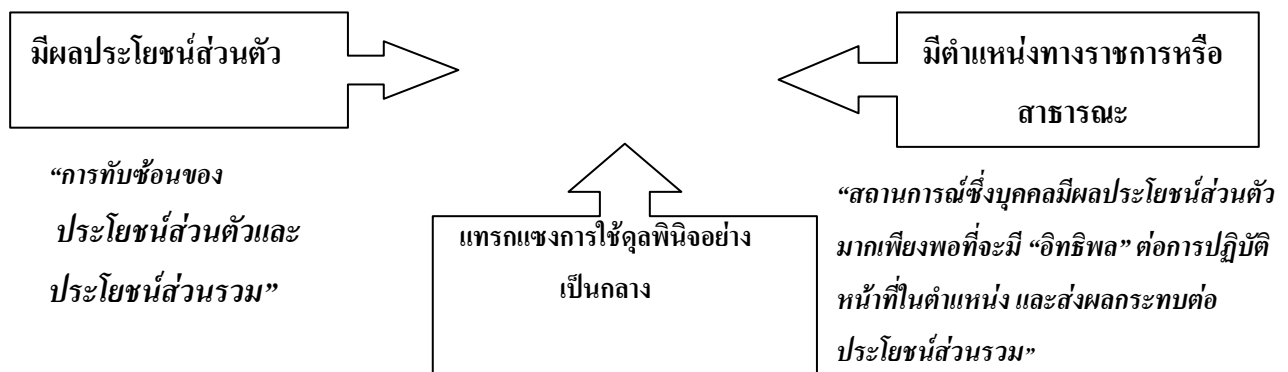
๑๑. กรณีที่ผู้ต้องได้รับโทษเป็นนิติบุคคล ให้หุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของนิติบุคคล หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย

ความขัดแย้งกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest)

การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นสิ่งที่มีการพูดถึงกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ภาครัฐได้พยายามที่จะแก้ไขและขจัดปัญหาให้หมดไป แต่เนื่องมาจากการเป็นสมาชิกของสถาบัน หรือองค์กรใดย่อมต้องมีผลประโยชน์มากมายเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นๆ อันมิใช่ตัวเงินก็ได้ ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์ขึ้นเมื่อใด ดังนั้นความหมายของการขัดแย้งกันผลประโยชน์ (Conflict of Interest) น่าจะหมายถึง “สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐได้ใช้อำนาจ หรืออิทธิพลจากตำแหน่งหน้าที่ไปในลักษณะที่ผลประโยชน์ส่วนตัวขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวม โดยผลประโยชน์นี้อาจจะอยู่ในรูปของตัวเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นๆ อันมิใช่ตัวเงินก็ได้”

จากความหมายนี้เองทำให้วิเคราะห์ได้ว่า คำจำกัดความนี้มีได้มุ่งจำกัดอยู่แค่เฉพาะผลประโยชน์ทางการเงินเท่านั้น แต่การขัดแย้งกันในผลประโยชน์อาจเกิดขึ้นในรูปของที่มีได้มุ่งประสงค์เพื่อเงิน แต่อาจอยู่ในรูปของผลประโยชน์ส่วนตัวอื่นๆ ที่ทำให้ผู้รับผลประโยชน์นั้นพึงพอใจในผลประโยชน์นั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวนี้เอง ทำให้มีการศึกษาถึงรูปแบบของความขัดแย้งกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือ Conflict of Interest ดังต่อไปนี้

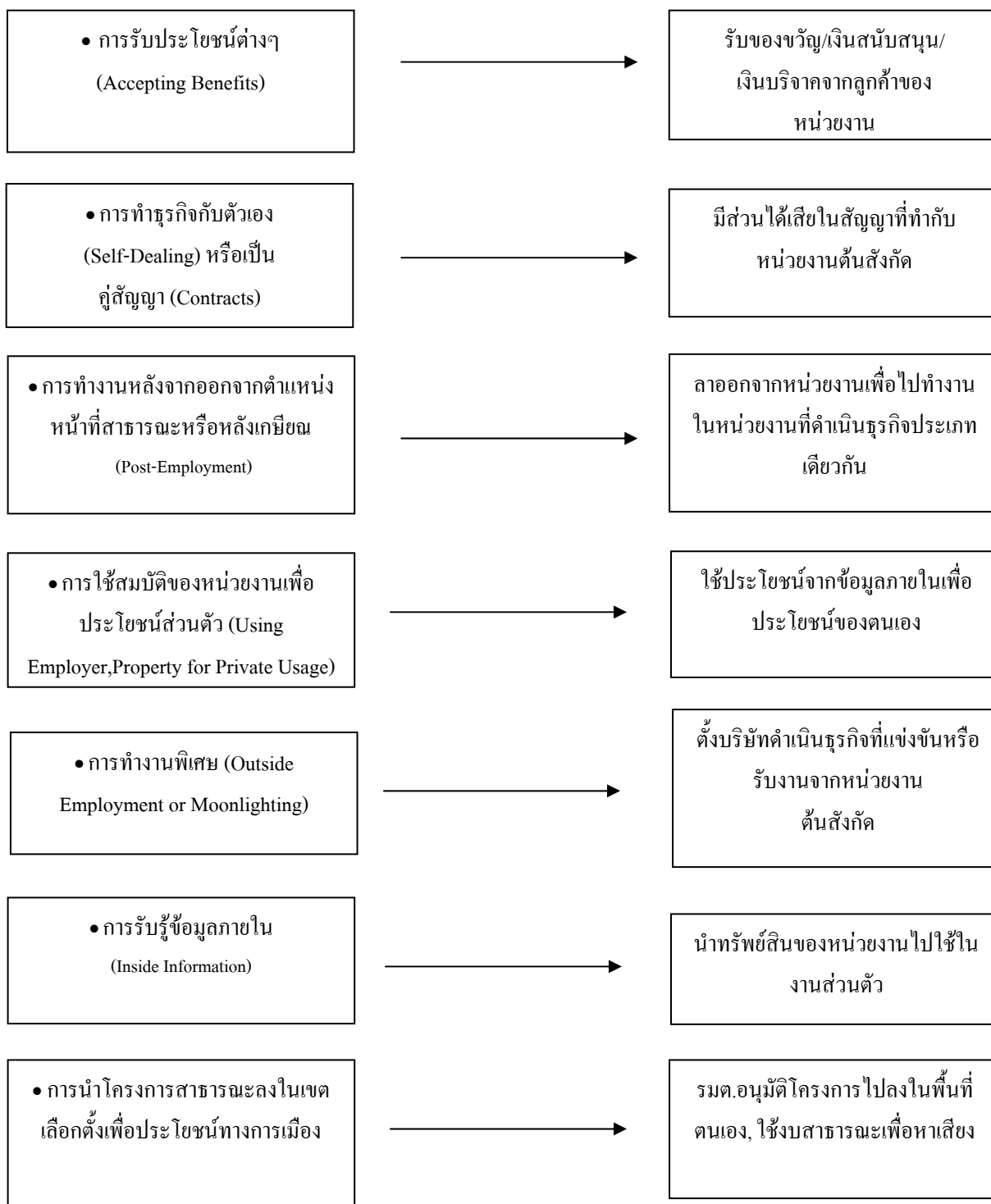
รูปแบบความขัดแย้งกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม* (Conflict of Interest)

“สถานการณ์ซึ่งบุคคลใช้อำนาจหน้าที่
ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง”
“การขัดกันแห่งผลประโยชน์”

* อุทิศ บัวศรี, “เอกสารประกอบการบรรยายร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.” ม.ป.ป.

รูปแบบความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ส่วนตนและ ประโยชน์ส่วนรวม

ตัวอย่าง การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

■ การทำงานพิเศษ

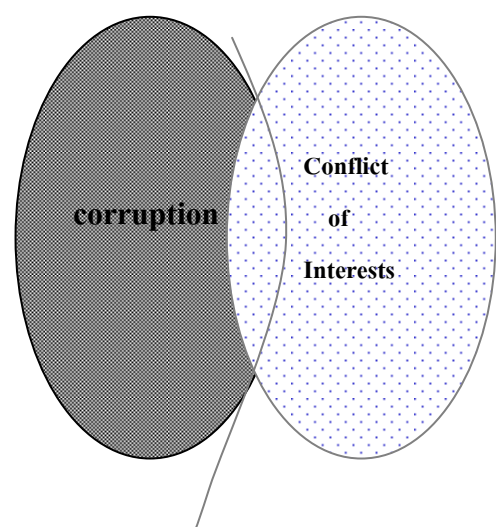
- เจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งนักบัญชีไปรับงานส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานในหน้าที่ให้ราชการ
- การรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณา
- การสอนพิเศษที่ให้ความรู้และแนวข้อสอบอย่างเต็มที่มากกว่าการสอนในชั่วโมงปกติในเวลาราชการ

■ การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่ง/หลังเกษียณ

- เป็นผู้บริหารในองค์การอาหารและยาออกราชการไปทำงานในบริษัทผลิตและขายยา
- เป็นผู้บริหารในกระทรวงคมนาคมหรือในรัฐวิสาหกิจด้านโทรคมนาคมหลังเกษียณไปทำงานกับบริษัทธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคม
- เป็นผู้อำนวยการสำนักบริหารกลางหลังจากเกษียณแล้วไปเป็นที่ปรึกษาให้กับบริษัทที่รับเหมาให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดเดิม(ในทันทีหลังเกษียณ)

ตัวอย่างของการคอร์รัปชัน

- จนท. เรียกสินบนจากนักธุรกิจ/
ประชาชนที่ทำผิดกฎหมายเพื่อไม่ให้ถูกจับ
- จนท. รับสินบนจากการกำหนด
สเปคให้บริษัทแห่งหนึ่งชนะประมูล

ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับรัฐ^๑

สถานะของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นมีความสัมพันธ์กับรัฐ ๒ สถานะ ได้แก่

สถานะหนึ่ง คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำงานให้กับรัฐหรือตัวแทนของรัฐ กับอีกสถานะหนึ่ง คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นเอกชนคนหนึ่ง

ข้อแตกต่างของการใช้อำนาจของเอกชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เอกชน

สิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น หรือ ไม่มีกฎหมายห้ามไว้ย่อมทำได้

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการได้ต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารที่จะดำเนินการดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนในเรื่องที่กฎหมายไม่ให้อำนาจไว้ จะกระทำการนั้นมิได้ และในเรื่องที่กฎหมายให้อำนาจต้องใช้อำนาจนั้นในทางที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด โดยจำกัดสิทธิและเสรีภาพหรือสร้างภาระแก่ประชาชนน้อยที่สุดด้วย หรือไม่มีกฎหมายให้อำนาจทำไม่ได้

ประเภทที่มาและระยะเวลาดำรงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ฝ่ายการเมือง เลือกตั้ง ๔ ปี

ฝ่ายประจำ แต่งตั้ง เกษียณอายุ, ตามสัญญาจ้าง

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่หรือพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจ หรือได้รับมอบหมายให้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ และกิจการอื่นของรัฐ (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ (มาตรา ๔))

^๑ อุทิศ บัวศรี, เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.” สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

การทุจริตต่อหน้าที่ หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้นหรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ สำหรับตนเองหรือผู้อื่น (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔)

คำว่า “การทุจริตต่อหน้าที่” หรือการนอกราชการบังหลวงตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Corruption” ความหมายของการคอร์รัปชันที่มีการใช้อย่างแพร่หลายคือ “การใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว” (Cray Raufunann, 1998 Jayawickrama, 1998 Bardhan, 1977) คำนิยามดังกล่าวชี้ให้เห็นชัดว่าการคอร์รัปชันนั้นเกิดจากการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่มีใช้อำนาจส่วนบุคคลแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

Reckless นักอาชญาวิทยาของสหรัฐ อธิบายสาเหตุการเกิดอาชญากรรมตามทฤษฎีกลไกการควบคุม (Containment Theory) ว่า เกิดจากระบบการควบคุมภายใน ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมตนเอง และระบบการควบคุมภายนอกอันได้แก่ กฎเกณฑ์ ระเบียบ จารีตประเพณี มีความอ่อนแอ

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับการดำรงตำแหน่งสาธารณะ ของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ*

ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศประชาธิปไตยตะวันตก ได้พัฒนากฎหมายลายลักษณ์อักษร และธรรมเนียมทางจรรยาบรรณเกี่ยวกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์มาก่อนประเทศไทย ทั้งมีความต่อเนื่องและให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง สำหรับประเทศไทย ความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมถือเป็นเรื่องใหม่ จึงควรที่จะได้มีการศึกษาของทั้ง ๒ ประเทศดังกล่าว เพื่อนำไปปรับใช้ในประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์ขึ้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา

๑. **เจ้าพนักงานฝ่ายบริหารกระทำการหาประโยชน์ส่วนตัวทางการเงิน** (personal financial interest) (18 U.S. 208)

หัวใจของกฎหมายควบคุมการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของสหรัฐ คือกฎหมายอาญาของสหรัฐ (18 U.S. 208) ซึ่งมีสาระสำคัญในการบังคับให้เจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของฝ่ายบริหารของรัฐบาลกลางสหรัฐ รวมถึงผู้ว่าการธนาคารกลางสหรัฐ, เจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของเขตนครหลวงโคลัมเบีย (D.C.) รวมทั้งลูกจ้างพิเศษของรัฐบาล ต้องรับผิดชอบในทางอาญาหากกระทำการหาผลประโยชน์ส่วนตัวทางการเงิน

๑.๑ องค์ประกอบของความผิด

ต้องมีส่วนร่วมสำคัญโดยส่วนตัว (participate, personal and substantial) ในฐานะเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐบาล โดยการตัดสินใจ การอนุมัติ การไม่อนุมัติ การเสนอแนะ การให้ความเห็น การสืบสวนหรือการกระทำอื่นใดในการพิจารณาคดี หรือการพิจารณา การยื่นคำขอ คำร้องใดให้มีคำวินิจฉัย หรือการตัดสินใจสัญญา การเรียกร้อง การโต้แย้ง การฟ้องร้อง การกล่าวหา การจับกุม หรือกรณีเฉพาะอื่นใด (particular matter) โดยรู้อยู่แล้วว่า (knowledge) ตน สามี ภริยา บุตร ผู้เยาว์ หุ่นส่วนของตน หรือองค์กรที่ตนทำงานอยู่ในฐานะพนักงานผู้จัดการ ทรัสต์ หุ่นส่วน หรือลูกจ้าง หรือบุคคลหรือองค์กรที่ตนกำลังเจรจาหรือได้ดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการจ้างงานใน ภายหน้า มีประโยชน์ทางการเงิน (has a financial interest)

* นายวุฒิพงษ์ พาณิชย์สว. “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับการดำรงตำแหน่งสาธารณะ”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๒๒ - ๔๕, ๗๑ - ๗๔

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานฝ่ายบริหารดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาตาม 18 U.S.C. 208 (a) หากมีส่วนร่วมสำคัญโดยส่วนตัวในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ในเรื่องเฉพาะต่างๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าตนและบุคคลบางคนได้ประโยชน์ทางการเงิน และการมีส่วนร่วมในเรื่องเฉพาะใดๆ นั้น (particular matter) จะต้องมีผลโดยตรงและสามารถคาดเห็นได้ว่าเป็นการหาประโยชน์ส่วนตัวทางการเงินดังกล่าวนี้

กฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาครอบคลุมการมีส่วนร่วมได้เสียทางตรง และการมีส่วนร่วมได้เสียทางอ้อม กล่าวคือ การมีส่วนร่วมได้เสียของบุคคลใกล้ชิดในฐานะญาติสนิทการเป็นหุ้นส่วน ตลอดจนการมีส่วนร่วมได้เสียเนื่องจากการทำงานในฐานะต่างๆ อีกด้วย

คำว่า “เรื่องเฉพาะ” (particular matter) ในความหมายของคำว่ากรณีเฉพาะอื่นใด (other particular matter) จะไม่รวมถึงการพิจารณาในทางนโยบายที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของคนหรือกลุ่มคนจำนวนมาก แต่หมายความถึงการพิจารณาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นผลประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง

คำว่า “มีส่วนร่วมสำคัญโดยส่วนตัว” (personal and substantial) จะต้องมีส่วนร่วมโดยตรง รวมถึงการบังคับบัญชาโดยตรงและในทางปฏิบัติในการมีส่วนร่วมพิจารณาของผู้ได้บังคับบัญชา และจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญเพียงพอในเรื่องนั้นๆ โดยไม่จำกัดถึงขนาดอุทิศตัวทำงานในเรื่องนั้นอย่างจริงจัง ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าพนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การอนุมัติ การเสนอแนะ การให้ความเห็น การสืบสวน การทำสัญญาในเรื่องใดเป็นการเฉพาะ

๑.๒ ความหมายของผลประโยชน์ทางการเงิน (financial interest)

ผลประโยชน์ทางการเงิน รวมถึงผลประโยชน์ทางการเงินของบุคคลอื่นๆ เช่น คู่สมรส บุตร หุ้นส่วน ตลอดจนนายจ้างในอนาคต ดังกล่าวมาแล้ว ผลประโยชน์ทางการเงินจะไม่รวมถึงผลประโยชน์ที่บนพื้นฐานของความรู้สึกเสียใจหรือมีอคติ หรือขึ้นต่ออารมณ์หรือความรู้สึกต่างๆ (feeling and emotions) แต่ผลประโยชน์ทางการเงินต้องมีองค์ประกอบสำคัญในการก่อให้เกิดอิทธิพลในทางวัตถุ (material)

ผลประโยชน์ทางการเงิน (18 U.S. 208) รวมถึงการเป็นเจ้าของหรือเจ้าของร่วมในหุ้นหรือหลักทรัพย์, ที่ดิน สิทธิเรียกร้องค่าชดเชย, พันธบัตรเงินกู้ เงินปันผล ค่าธรรมเนียม, การเช่า สิทธิในทรัพย์สิน, สิทธิยึดหน่วง, สิทธิตามสัญญา, การซื้อขายตลาดล่วงหน้า, (ยกเว้นเป็นผลประโยชน์ในอนาคตที่จะก่อตั้งโดยบุคคลภายนอก รวมถึงสิทธิในฐานะเป็นผู้รับประโยชน์ที่ยังมิได้ก่อตั้ง)

นอกจากนี้ผลประโยชน์ทางการเงินยังรวมถึงผลประโยชน์จากการทำงานโดยมีค่าตอบแทนหรือไม่มีค่าตอบแทน การเป็นพนักงาน ผู้จัดการ ทรัสต์ หุ้นส่วนหรือลูกจ้างของบุคคล

หรือองค์กรใดๆ (ซึ่งบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวอาจมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรหรือไม่มีวัตถุประสงค์แสวงหากำไรก็ได้)

๑.๓ ผลของการฝ่าฝืนและกรณียกเว้น

การฝ่าฝืนตามความใน 18 U.S.C. 208 (a) ย่อมเป็นความผิดตามความใน 18 U.S.C. 216 กล่าวคือ

(๑) ถ้ากระทำโดยรู้ว่าคุณหรือบุคคลอื่น เช่น คู่สมรส บุตร ฯลฯ มีผลประโยชน์ทางการเงิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ถ้ากระทำโดยตั้งใจ (willful) เข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะเจ้าพนักงานในเรื่องเฉพาะใด โดยมีผลประโยชน์ทางการเงิน ต้องระวางโทษหนักขึ้น (จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับตามจำนวน หรือทั้งจำทั้งปรับ)

สำหรับการบังคับค่าปรับทางแพ่งนั้น พนักงานอัยการจะฟ้องคดีแพ่งต่อศาลแขวงของสหพันธ์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ เหรียญต่อฐานความผิด หรือคำนวณจากความเสียหายตามแต่พฤติการณ์แห่งคดีสุดแต่จำนวนใดจะมากกว่า และสามารถดำเนินการในทางอื่นได้อีกด้วย

สำหรับในกรณียกเว้น ได้แก่ 18 U.S.C. 208 (b) กล่าวคือ หากเจ้าพนักงานดังกล่าวได้เปิดเผยถึงผลประโยชน์ทางการเงินทั้งหมด และได้รับการตัดสินเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการแต่งตั้งตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้นั้น ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการตัดสิน อนุมัติ การเสนอแนะ หรือเรื่องเฉพาะเรื่องใด แล้วเห็นว่าผลประโยชน์ทางการเงินนั้นไม่สำคัญเพียงพอที่จะถือว่ามีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของการดำเนินการที่รัฐบาลจะพึงคาดหวังจากเจ้าพนักงานผู้นั้น

นอกจากนี้หากมีกฎหรือระเบียบทั่วไปที่ประกาศในทะเบียนสหพันธ์กำหนดยกเว้นผลประโยชน์ทางการเงินที่มีความห่างไกลหรือไม่สำคัญเกินกว่าที่จะกระทบต่อความสมบูรณ์ของการดำเนินการของเจ้าพนักงานผู้นั้น ก็ไม่ถือว่าเจ้าพนักงานผู้นั้นมีผลประโยชน์ทางการเงินด้วยเช่นกัน

อนึ่ง การที่เจ้าพนักงานไม่ว่าในตำแหน่งใดๆ มีผลประโยชน์ได้เสียทางการเงินในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเจ้าพนักงานผู้นั้นมีส่วนร่วมโดยตรงและเป็นสาระสำคัญ ถือว่าเจ้าพนักงานผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือไม่มีอำนาจในการเข้าร่วมในการกระทำใดๆ เว้นแต่จะต้องสละสิทธิ์หรือสละสิ่งที่เป็นเหตุที่ทำให้ขาดคุณสมบัตินั้นก่อน (waiver of disqualification)

๒. ผู้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งมีผลประโยชน์ในการประกอบธุรกิจเอกชน (private employment interest) และการมีรายได้จากภายนอก (outside compensation)

กฎหมายอาญาสหรัฐ (18 U.S.C. 205, 209, 276)

๒.๑ เจ้าพนักงานทั้งสามฝ่ายใช้สิทธิเรียกร้องอันเป็นปฏิบัติต่อผลประโยชน์ของสหรัฐ

ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายตุลาการของรัฐบาลสหรัฐ หรือหน่วยงานใดของสหรัฐ นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานดังกล่าว กฎหมายอาญาสหรัฐ (18 U.S.C. 205 (a)) บัญญัติห้ามมิให้

(๑) กระทำการเป็นตัวแทนหรือทนายความเพื่อดำเนินคดีในการใช้สิทธิเรียกร้องต่อสหรัฐอเมริกาหรือรับของกำนัล หรือหุ้น หรือประโยชน์ใดๆ ในคดีนั้น เป็นการตอบแทนการใช้สิทธิดังกล่าว

(๒) กระทำการเป็นตัวแทนหรือทนายความของบุคคลใดติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ ศาลยุติธรรม หรือเจ้าพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ หรือคณะกรรมการฝ่ายพลเรือน หรือฝ่ายทหาร เพื่อติดต่อกับครอบครัวถึงกรณีใดๆ ซึ่งสหรัฐเป็นคู่กรณี หรือมีผลประโยชน์โดยตรง และสาระสำคัญ

ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษ ตาม 18 U.S.C. 216^๑ ดังกล่าวในหัวข้อ ๑.๓ แล้ว

๒.๒ เจ้าพนักงานฝ่ายบริหารรับเงินเดือน เงินช่วยเหลือ หรือเงินได้เสริมจากภายนอก

ผู้ใดรับเงินเดือน (salary) หรือเงินช่วยเหลือ (contribution) หรือเงินได้เสริม (supplementation of salary) เป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างฝ่ายบริหารหรือหน่วยงานอิสระของสหรัฐ หรือเขตนครหลวง ดี.ซี. จากแหล่งอื่นใด นอกจากรัฐบาลแห่งสหรัฐ เว้นแต่เป็นเงินช่วยเหลือที่ได้รับจากกระทรวงการคลังของรัฐ เมืองหรือเทศบาล

เจตนารมณ์ของกฎหมายอาญา (18 U.S.C. 209 (a)) ของสหรัฐในการห้ามเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐบาลรับค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานจากแหล่งเงินเอกชน คือ การห้ามบุคคลภายนอกให้เงินเดือนเสริมแก่เจ้าพนักงานของรัฐ (Bank of Chicago V. Abramson (1969))

^๑ ความผิดอาญาฐานขัดกันแห่งผลประโยชน์ต่างจากความผิดฐานรับสินบนเพียงแต่รู้ (knowledge or reason to know) ก็เป็นความผิด

นอกจากห้ามเจ้าพนักงานรับเงินค่าตอบแทนจากแหล่งเงินเอกชนแล้วกฎหมายอาญาสหรัฐยังบัญญัติห้ามผู้ใดไม่ว่าจะเป็นบุคคล ห้างหุ้นส่วน, สมาคม, บริษัท หรือองค์กรใดๆ ให้เงินค่าตอบแทนแก่เจ้าพนักงานของรัฐด้วยประการใดๆ

ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษตาม 18 U.S.C. 216 ยกเว้นเป็นหรือให้เงินบำเหน็จ, เงินประกันการเกษียณ, ผลกำไร, เงินปันผล, เงินสวัสดิการจากการทำงานที่ได้รับจากอดีตนายจ้าง

กฎหมายปฏิรูปจริยธรรม (Ethics Reform Act)

๒.๓ สมาชิกสภาองเกรสและเจ้าหน้าที่บางประเภทของรัฐบาลหารายได้ภายนอกในบางกรณี แต่ห้ามประกอบวิชาชีพ

กฎหมายปฏิรูปจริยธรรม (Ethics Reform Act of 1988), Section 601 (แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายจริยธรรมแห่งชาติ (Ethics in Government of 1978), Section 501 (a)) บัญญัติห้ามมิให้สมาชิกสภาองเกรสหรือเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างที่ไม่ใช่ข้าราชการประจำ ซึ่งได้รับเงินเดือนในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าระดับ GS-16 ตาม Section 5332 แห่ง title 5, U.S.C., หารายได้จากภายนอก (outside earned income) ในแต่ละปีเกินกว่า ร้อยละ ๑๕ ของรายได้ประจำปีที่ได้รับจากบัญชีฝ่ายบริหารของรัฐบาล (5 U.S.C. 5313)

อย่างไรก็ดี สมาชิกสภาองเกรสหรือเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่ข้าราชการประจำข้างต้นต้องจำกัดมิให้ประกอบอาชีพภายนอกดังต่อไปนี้คือ (Ethics in Government Act, Section 502)

(๑) เข้าร่วมหรือทำงานในบริษัท, ห้างหุ้นส่วน, สมาคม, บริษัท หรือองค์กรใดๆ เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจ โดยมีค่าตอบแทน

(๒) ยอมให้นำชื่อของสมาชิกสภาองเกรส หรือของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวไปใช้ในกิจการของบริษัท, ห้างหุ้นส่วน, สมาคม, บริษัท หรือองค์กรอื่นๆ

(๓) ปฏิบัติงานเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจ โดยมีค่าตอบแทน

(๔) ทำงานเป็นพนักงานหรือกรรมการบริหารของสมาคม, บริษัท หรือองค์กรอื่นใด โดยมีค่าตอบแทน

(๕) รับค่าตอบแทนการสอนโดยไม่ได้รับอนุมัติจากสภาองเกรส หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสำนักงานจริยธรรมแห่งชาติ, หรือสมาพันธ์ตุลาการแห่งสหรัฐ แล้วแต่กรณี

ผลของการฝ่าฝืนดังกล่าว อธิบดีอัยการจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งต่อศาลแขวงของสหรัฐต่อบุคคลผู้ละเมิดกฎหมายจริยธรรมแห่งชาติ (Section 501 หรือ 502) ซึ่งศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวต้องโทษปรับทางแพ่ง ไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ เหรียญ หรือตามจำนวนค่าสินไหมทดแทน ซึ่งคำนวณจากเงินซึ่งบุคคลดังกล่าวได้รับจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้สุดแต่อย่างไรจะมากกว่า (Ethics in Government Act, Section 504)

๒.๔ เจ้าหน้าที่บางตำแหน่งกับของขวัญและการเดินทาง (Gifts and Travel)

กฎหมายอาญาสหรัฐบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการให้และรับสินบนไว้ใน 18 U.S.C. 201 (Bribery and Graft) ซึ่งจะไม่กล่าวในหัวข้อนี้ แต่จะเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการให้และรับสินบนกับการให้และการรับของขวัญ กล่าวคือ องค์ประกอบของความผิดเกี่ยวกับสินบน คือ

- (๑) เป็นเจ้าพนักงาน
- (๒) เจตนาทุจริต
- (๓) สิ่งของหรือทรัพย์สินมีมูลค่าบังเกิดผลประโยชน์แก่เจ้าพนักงาน
- (๔) มีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงาน (official act)
- (๕) มีเจตนาใช้อิทธิพลหรือทำให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพล เพื่อให้เจ้าพนักงานกระทำการใดให้

ส่วนการให้และรับของขวัญต้องการองค์ประกอบในข้อ (๑) (๒) และ (๓) เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์โดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าพนักงานรับสิ่งของอันมีมูลค่า (ของขวัญ) มีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของนั้นกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานหรือไม่ ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการห้ามให้หรือรับของขวัญ จึงเป็นมาตรการในเชิงป้องกันการทุจริต (ให้หรือรับสินบน) โดยเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมภายนอก

ความหมายของหัวข้อนี้ ของขวัญรวมถึงการเดินทาง การท่องเที่ยว และการบันเทิง ซึ่งมีผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ หรือให้ความสะดวกต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมหรือวินัย (disciplinary) มากกว่าเป็นความผิดในทางอาญา เว้นแต่จะพิสูจน์ว่าสิ่งของนั้นมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และมีเจตนาใช้อิทธิพลต่อเจ้าพนักงานดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม การรับของขวัญในสหรัฐอเมริกาถือว่าการกระทำไม่สุจริต (dishonest practice)

กฎหมายปฏิรูปจริยธรรม (Ethics Reform Act 1989) ได้กำหนดในเรื่องของขวัญและการเดินทางจำแนกได้เป็น ๓ กรณี ได้แก่

(๑) การให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชา เว้นแต่ในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น การสมรส การเกษียณอายุ หรือในกรณีสำนักงานจริยธรรมแห่งชาติ กำหนดยกเว้นสำหรับการให้ของขวัญในบางกรณี (Section 301) อย่างไรก็ตามผู้ฝ่าฝืนต้องถูกดำเนินการทางวินัย (5 U.S.C. 7351)

(๒) สมาชิกสภาองเกรสหรือเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือตุลาการ เรียกหรือรับสิ่งของอันมีค่าจากบุคคลที่กำลังติดต่อทางธุรกิจ หรือเป็นบุคคลที่ต้องถูกตรวจสอบจากหน่วยงานของทางราชการ (Section 303) การฝ่าฝืนต้องถูกดำเนินการทางวินัย (5 U.S.C. 7353)

(๓) เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารจะรับการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากแหล่งเงินอื่น ได้อันมิใช่หน่วยงานของรัฐบาลก็ได้ ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและคำแนะนำของผู้อำนวยการ สำนักงานจริยธรรมแห่งชาติ (Section 302 และ 31 U.S.C. 1352)

การเสนอรายงานการออกค่าใช้จ่ายที่มีมูลค่าเกินกว่า ๒๕๐ เหรียญ ให้หัวหน้า หน่วยงานในสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานจริยธรรมแห่งชาติ (31 U.S.C. 1352 (d) (1)) โดยรายงานนี้ต้องมีรายการจำนวนและวิธีการการออกค่าใช้จ่าย, ชื่อของบุคคลของผู้ ออกค่าใช้จ่าย, ลักษณะของการประชุม หรือภารกิจ และรายละเอียดอื่นๆ ด้วย

เจ้าหน้าที่ผู้ฝ่าฝืนจะต้องคืนเงินที่ได้รับไว้หรือใช้เงินเป็นค่าทดแทน และไม่มีสิทธิ เรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐออกค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

๓. ผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพของอดีตเจ้าพนักงาน (postemployment restriction)

ผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพภายหลังพ้นตำแหน่ง (postemployment restriction) ในสหรัฐเรียกการแสวงหาประโยชน์ของอดีตเจ้าพนักงานของรัฐบาลนี้ว่า “ประตูหมุน” (the revolving door) ซึ่งถือว่าเป็นความไม่เหมาะสม หากวันหนึ่งเป็นผู้กำกับดูแลธุรกิจเอกชนแห่ง หนึ่ง วันถัดมาเขากลับต้องเป็นผู้รับการกำกับดูแลในเรื่องเดียวกันแล้วหมุนเวียนเปลี่ยนมาทำงาน เดิมอีก เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องควบคุมการประกอบอาชีพของบุคคลบางประเภท โดยเฉพาะอดีตเจ้าพนักงานของรัฐบางตำแหน่งที่มีอำนาจและอิทธิพลมีอยู่หลายประการ กล่าวคือ

(๑) เพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์ภายหลังพ้นตำแหน่ง ซึ่งถือว่าเป็นการ บิดผันการใช้อำนาจ (abuse of power) และเป็นการขยายขอบเขตของหลักความประพฤติอันชอบ ด้วยคุณธรรม (integrity) ให้ครอบคลุมภายหลังพ้นตำแหน่ง

(๒) เพื่อป้องกันข้อมูลข่าวสารอันเป็นความลับของทางการบางอย่างที่ไม่สมควร เปิดเผย เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านความมั่นคงทางทหารและเศรษฐกิจ หรือข้อมูลในการ สืบสวนหรือเป็นพยานหลักฐานในคดี

(๓) เพื่อปกป้องความลับทางการค้าของเอกชน เพราะการแสวงหาประโยชน์อัน ไม่เป็นธรรมจากข้อมูลทางการค้าที่เคຍอยู่ในความครอบครองของอดีตเจ้าหน้าที่ซึ่งต่อมาบริษัท คู่แข่งจ้างเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมาทำงานในบริษัทดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในระบบการค้าเสรี

(๔) เพื่อลดอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ซึ่งบรรดาเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานบางคนต้อง ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอดีตผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเคยช่วยเหลือหรือเคยมีบุญคุณต่อกันมาก่อน และ

(๕) เพื่อสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจให้แก่สาธารณะ และถือว่าการแสวงหา ประโยชน์ของอดีตเจ้าพนักงานเป็นการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์หรือไม่จงรักภักดีต่อรัฐบาลสหรัฐ

แนวทางการพัฒนากฎหมายการควบคุมการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของสหรัฐ ได้แก่ กฎหมายอาญาเกี่ยวกับสินบนและการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (the Bribery, Graft and Conflicts of Interest Act of 1962), กฎหมายจริยธรรมแห่งชาติ (the Ethics in Government Act of 1978), กฎหมายปฏิรูปจริยธรรม (the Ethics Reform Act of 1989) ตามลำดับ สาระสำคัญจะควบคุมการมีส่วนได้เสียทางการเงิน, การรับของขวัญ และการประกอบอาชีพของอดีตเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างหลักความประพฤติอันชอบด้วยคุณธรรม (integrity)

๓.๑ องค์ประกอบของความผิด (18 U.S.C. 207 (a) (c) (d))

(๑) การกระทำเป็นตัวแทนของอดีตเจ้าพนักงาน ได้แก่ การกระทำการโดยรู้อยู่แล้วในฐานะเป็นตัวแทน หรือผู้รับมอบอำนาจของบุคคลอื่น หรือทำการแทนบุคคลอื่น (ยกเว้นสหรัฐ) โดยแสดงออกอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ หรือด้วยความประสงค์ที่จะจูงใจหรือใช้อิทธิพล ได้ติดต่อทางวาจาหรือลายลักษณ์อักษรในนามของผู้อื่น (ยกเว้นสหรัฐ) กับกระทรวงหน่วยงาน ศาล ศาลทหาร หรือคณะกรรมการฝ่ายพลเรือน ฝ่ายทหาร หรือทหารเรือของสหรัฐ หรือเขตนครหลวง หรือกับเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานหรือคณะกรรมการดังกล่าว

การกระทำการในฐานะเป็นตัวแทนหรือผู้รับมอบอำนาจจากบุคคลอื่นหรือทำการแทนบุคคลอื่นด้วยการแสดงออกหรือด้วยประสงค์จะจูงใจหรือใช้อิทธิพลกับหน่วยงานหรือคณะกรรมการของรัฐบาลสหรัฐ หรือกับเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงาน หรือคณะกรรมการดังกล่าว อาจอธิบายว่าเป็นการวิ่งเต้น (lobby) นั่นเอง

คำว่า “ประสงค์จะจูงใจหรือใช้อิทธิพล” (intention to influence) หมายถึงประสงค์ให้หน่วยงานหรือเจ้าพนักงานของหน่วยงานดังกล่าว (หรือสมาชิกสภาองเกรส) กระทำการใดหรือไม่กระทำการใด

การกระทำการในฐานะเป็นตัวแทนดังกล่าวด้วยประสงค์จะจูงใจหรือใช้อิทธิพลกับหน่วยงานหรือคณะกรรมการ หรือกับเจ้าพนักงานของสหรัฐนั้น ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องหรือกรณีเฉพาะ (particular matter) ซึ่งสหรัฐเป็นคู่กรณีหรือมีผลประโยชน์สำคัญและโดยตรง

คำว่า “กรณีเฉพาะ” (particular matter) รวมถึงการสืบสวน, การยื่นคำขอ คำร้องใดให้มีคำวินิจฉัยหรือการตัดสินใจตราระเบียบ การทำสัญญา การเรียกร้อง การโต้แย้ง การฟ้องร้อง การกล่าวหา การจับกุม การพิจารณาคดีหรือกระบวนการพิจารณาอื่นๆ

อดีตเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างบางประเภท

องค์ประกอบความผิดในข้อ (๑) ได้แก่ องค์ประกอบของการกระทำ และองค์ประกอบของบุคคลผู้กระทำ ซึ่งสามารถจำแนกบุคคลผู้กระทำผิดได้ดังนี้

ฝ่ายบริหาร (executive branch)

ก. บุคคลที่เคยมีส่วนร่วม (participate) สำคัญโดยส่วนตัวในฐานะเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ (18 U.S.C. 207 (a) (1))

ข. บุคคลที่เคยรับพิศชอบในเรื่องที่ค้างพิจารณาภายใต้ความรับพิศชอบโดยตำแหน่งของตนในฐานะเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานรัฐบาล ในระยะเวลาหนึ่งปีก่อนที่จะพ้นจากความรับพิศชอบดังกล่าว (18 U.S.C. 207 (a) (2)) ทั้งนี้ บุคคลนั้นต้องรู้หรือมีเหตุอันควรจะรู้ในเรื่องที่ค้างพิจารณานั้น (18 U.S.C. 207 (a) (2))

ค. บุคคลที่เคยมีส่วนร่วมสำคัญหรือเคยรับพิศชอบในเรื่องที่ค้างพิจารณาภายใต้ความรับพิศชอบของตนในฐานะเจ้าพนักงานระดับสูง (เช่น บุคคลที่รับเงินเดือนขั้น GS-17 เป็นต้น) หรือเจ้าพนักงานระดับสูงมาก (เช่น รองประธานาธิบดี) (18 U.S.C. 207 (c) (d))

ฝ่ายนิติบัญญัติ (legislative branch)

ง. บุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาองเกรส หรือเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างฝ่ายนิติบัญญัติประเภทต่างๆ (legislative branch) (18 U.S.C. 207 (e))

ระยะเวลาที่ต้องจำกัด

องค์ประกอบของความผิดในส่วนของการกระทำ ; ผู้กระทำต้องประกอบด้วยระยะเวลาที่ต้องจำกัดมิให้กระทำ กล่าวคือ

กรณีไม่กำหนดระยะเวลา ได้แก่ กรณีการเข้าไปเกี่ยวข้องของบุคคลตาม 18 U.S.C. 207 (a) (1) ซึ่งเคยมีส่วนร่วมสำคัญโดยส่วนตัวในฐานะเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างฝ่ายบริหาร

กรณีจำกัดระยะเวลาสองปี ได้แก่ กรณีการเข้าไปเกี่ยวข้องของบุคคลที่เคยรับพิศชอบในเรื่องที่ค้างพิจารณาภายใต้ความรับพิศชอบในฐานะเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างฝ่ายบริหาร ตาม 18 U.S.C. 207 (a) (2)

กรณีจำกัดระยะเวลาหนึ่งปี ได้แก่ กรณีการเข้าไปเกี่ยวข้องของบุคคลที่เคยมีส่วนร่วมสำคัญหรือเคยรับพิศชอบในฐานะเจ้าพนักงานระดับสูงหรือระดับสูงมาก ตาม 18 U.S.C. 207 (c) (d) และบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาองเกรส หรือทำงานในฝ่ายนิติบัญญัติตาม 18 U.S.C. 207 (e)

(๒) การช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำทางการค้าหรือสนธิสัญญา

การกระทำ ได้แก่ การนำเสนอ ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่บุคคลหรือคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาทางการค้า หรือสนธิสัญญา

ผู้กระทำ ได้แก่ อดีตเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างฝ่ายบริหารที่เคยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในการเจรจาการค้าหรือสนธิสัญญา และได้เข้าถึงข้อมูลทางการค้าหรือสนธิสัญญาภายใต้ 5 U.S.C. 552 อันเป็นข้อมูลลับไม่สมควรเปิดเผยภายในระยะเวลาหนึ่งปีก่อนพ้นจากปฏิบัติหน้าที่หรือการจ้าง

ระยะเวลาที่ต้องจำกัด ได้แก่ ภายในหนึ่งปีภายหลังพ้นจากตำแหน่งหรือการจ้าง (18 U.S.C. 207 (b))

คำว่า “เจรจาทางการค้า” หมายถึง การเจรจาซึ่งประธานาธิบดีกำหนดให้เข้าไปทำข้อตกลงทางการค้าตามกฎหมายว่าด้วยการค้าและการแข่งขัน แต่ไม่รวมถึงการกระทำก่อนนั้น

คำว่า “สนธิสัญญา” หมายถึง ข้อตกลงระหว่างประเทศที่กระทำโดยประธานาธิบดีภายใต้คำแนะนำและรับรองของวุฒิสภา

(๓) การเป็นผู้แทนผลประโยชน์ของคณะบุคคลต่างชาติ

การกระทำ ได้แก่ การเป็นผู้แทนผลประโยชน์ของคณะบุคคลต่างชาติหรือช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำแก่คณะบุคคลต่างชาติ โดยเจตนาจงใจหรือใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจของเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐบาลสหรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างนั้น

ผู้กระทำ ได้แก่ บรรดาบุคคลที่เคยเป็นเจ้าพนักงานระดับสูงหรือระดับสูงมากของฝ่ายบริหารและสมาชิกสภาองเกรส

ระยะเวลาที่ต้องจำกัด ได้แก่ กำหนดเวลาหนึ่งปีภายหลังพ้นจากตำแหน่ง, การปฏิบัติงานหรือการจ้างตามความใน 18 U.S.C. 207 (c), (d) หรือ (e) แล้วแต่กรณี (18 U.S.C. 207 (f))

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาของสหรัฐกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของความผิดตาม 18 U.S.C. 207 ไว้ระหว่างการกระทำ, บุคคลผู้กระทำ และระยะเวลา สำหรับระยะเวลานั้นเป็นตัวแปรสำคัญที่ขึ้นอยู่กับเหตุผลและข้อเท็จจริงของการกระทำและบุคคลผู้กระทำ กล่าวคือ การกระทำและบุคคลผู้กระทำมีความสำคัญหรืออิทธิพลมาก ข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะเวลาย่อมเข้มงวดมากขึ้นในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมย่อมลดทอนอิทธิพลของอดีตเจ้าพนักงานให้ลดน้อยลงได้ เปรียบกับการทำน้ำให้เย็นลง (cooling off period) ความร้อนที่แฝงอยู่ในน้ำคืออิทธิพลที่แฝงอยู่ ต้องรอให้ความร้อนแฝงนั้นลดอุณหภูมิลง ซึ่งระยะเวลาจะทำให้เย็นลงได้

๓.๑ ผลของการฝ่าฝืนและข้อยกเว้น

ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาของสหรัฐ (18 U.S.C. 207, 216) ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่มีกรณียกเว้นตาม 18 U.S.C. 207 (j) กล่าวคือ

(๑) การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐบาลหรือของเจ้าพนักงานที่ได้รับเลือกตั้งของมลรัฐ หรือองค์กรปกครองท้องถิ่น

(๒) มลรัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่น ; สถาบันการศึกษา, โรงพยาบาล และองค์กรวิจัยทางการแพทย์ที่กระทำในนามของรัฐบาล หรือในนามของสถาบันหรือโรงพยาบาล หรือองค์กรดังกล่าว

(๓) องค์กรระหว่างประเทศ

(๔) กรณีเรื่องส่วนบุคคล (เช่น ภาษีเงินได้ส่วนบุคคล) และความรู้พิเศษ

(๕) ข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี

อย่างไรก็ดี เห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้ห้ามการเปลี่ยนงานภายในหน่วยงานเดียวกัน แต่ไม่ชัดเจนว่าการเปลี่ยนงานจากหน่วยราชการส่วนกลางไปสู่หน่วยราชการระดับมลรัฐหรือท้องถิ่นจะสามารถทำได้หรือไม่ อย่างไรก็ดี 18 U.S.C. 207 ห้ามการเป็นตัวแทนของบุคคลอื่น (นอกจากสหรัฐ) ดังนั้น การกระทำการในฐานะเป็นตัวแทนของมลรัฐหรือองค์กรปกครองท้องถิ่น อาจเป็นความผิดได้

John A Rohr ได้ศึกษาเปรียบเทียบการขัดกันแห่งผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพภายหลังพ้นตำแหน่งของประเทศสหรัฐอเมริกา กับประเทศฝรั่งเศส มีสาระสำคัญที่น่าสนใจคือ Rohr กล่าวว่า คำว่า “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” คือการไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวและการไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจ” ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๓๒-๑๓ (มาตรา ๑๓๕-๑ เดิม) ห้ามบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ หรือมีหน้าที่ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำสัญญา กับบริษัทเอกชน หรือมีหน้าที่ หรือมีหน้าที่ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำสัญญากับบริษัทเอกชนหรือมีส่วนในการให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของบริษัทเอกชน หากบุคคลดังกล่าวเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน ไม่ว่าจะในรูปแบบที่ปรึกษาหรือเข้าร่วมลงทุนในบริษัทเอกชนดังกล่าวก่อนครบกำหนดห้าปี นับแต่วันที่ได้พ้นหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนฟรังก์

Rohr เห็นว่าหลักเกณฑ์การควบคุมการทำงานของอดีตเจ้าพนักงานของรัฐในประเทศฝรั่งเศสครอบคลุมการทำงานในธุรกิจเอกชน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นที่ปรึกษาหรือเข้าร่วมลงทุนในบริษัทเอกชนที่อดีตเจ้าพนักงานของรัฐเคยมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำสัญญา หรือให้ความเห็นชอบในการดำเนินธุรกิจของเอกชนนั้นมาก่อน ดังนั้น กำหนดการบังคับเป็นเวลา 5 ปี ภายหลังพ้นตำแหน่ง จึงห้ามอดีตเจ้าพนักงานดังกล่าวเข้าไปทำงานให้บริษัทเอกชนนั้นทุกกรณี ข้อนี้ Rohr เห็นว่าแตกต่างจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (18 U.S.C. 207) ซึ่งกำหนดองค์ประกอบของความผิดของอดีตเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐบาลในการกระทำการในฐานะตัวแทนของผลประโยชน์เอกชน ที่อดีตเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างนั้นเคยมีส่วนร่วมสำคัญและเป็น

ส่วนตัว หรือเคยรับผิดชอบในเรื่องหรือกรณีเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ อดีตข้าราชการอเมริกาสามารถเข้าทำงานในบริษัทเอกชนได้ ยกเว้นในเรื่องหรือในกรณีเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เขาเคยมีส่วนร่วมสำคัญหรือเคยรับผิดชอบมาก่อน

ประเทศอังกฤษ

๑. จรรยาบรรณ (etiquette) ของบุคคลสาธารณะ

รัฐมนตรี

รัฐมนตรีต้องบังคับตามกฎเกณฑ์ของนายกรัฐมนตรีที่ออกมาเพื่อวัตถุประสงค์ให้เกิดความเชื่อมั่นว่ารัฐมนตรีจะไม่แสวงหาประโยชน์อันไม่เหมาะสมจากการดำรงตำแหน่งสาธารณะ เนื่องจากรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งที่ต้องตัดสินใจ และการตัดสินใจดังกล่าวมีผลประโยชน์ทางการเงินโดยตรงต่อธุรกิจหรืออุตสาหกรรม ตลอดจนมูลค่าที่ดินของเอกชน ด้วยเหตุที่รัฐมนตรีสามารถเข้าถึงข้อมูลลับที่ทำให้เขาใช้ตัดสินใจในอนาคต ทั้งสามารถหาประโยชน์ทางการเงินได้ ตัวอย่างเช่น การใช้ข้อมูลลับเกี่ยวกับสัญญาของรัฐไปใช้เพื่อการลงทุนในหุ้นของ Marconi (คดี อีอิว Marconi xu 1912) หรือการรับของขวัญต่างๆ ของรัฐมนตรีพาณิชย์ เกี่ยวเนื่องกับการพิจารณาอนุญาตให้เอกชน

นายกรัฐมนตรี Churchill ได้วางกฎเกณฑ์เพื่อบังคับเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางการเงินของรัฐมนตรีในปี ๑๙๕๒ จนปัจจุบัน โดยมีหลักการเพื่อขัดขวางรัฐมนตรีมิให้ปรากฏการขัดกันหรือสงสัยว่ามีการขัดกันเกิดขึ้นระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะของรัฐมนตรี การขัดกันเกิดขึ้นระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะของรัฐมนตรี การขัดกันดังกล่าวนี้สามารถเกิดขึ้นหากรัฐมนตรีเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีผลประโยชน์ได้เสียทางการเงินในการดำเนินกิจการที่เป็นคู่สัญญา หรือความสัมพันธ์อื่น (เช่น การรับอนุญาตหรือการช่วยเหลือ) กับหน่วยงานในสังกัดของรัฐมนตรี ภายใต้กฎเกณฑ์ปี ๑๙๕๒ รัฐมนตรีต้องถอนตนออกจากตำแหน่งที่เป็นกรรมการบริหารของบริษัท ซึ่งผลประโยชน์ของบริษัทนั้นอาจเกิดการขัดกันกับผลประโยชน์ของทางราชการได้ ส่วนในกรณีเป็นข้อสงสัยเกี่ยวกับความเหมาะสมในการถือหุ้นในบริษัทของรัฐมนตรี เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีต้องแนะนำและตัดสินใจเป็นที่สุจริตที่รัฐมนตรีมีส่วนได้เสียทางการเงินเป็นธรรมเนียมปฏิบัติหรือจรรยาบรรณของบุคคลสาธารณะว่า รัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่ง แม้เพียงพบว่าเขาไม่สามารถจะสละผลประโยชน์ของตนในกรณีธุรกิจของครอบครัวเป็นคู่สัญญากับกระทรวงที่เขาสังกัด

กฎเกณฑ์ปี ๑๙๕๒ ซึ่งใช้เป็นแนวทางทั่วไปของรัฐมนตรี มีสาระสำคัญพอสรุปข้างต้นเป็นการควบคุมจรรยาบรรณของรัฐมนตรีเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนได้เสียทางการเงินในสัญญาหรือเรื่องที่เป็นความสัมพันธ์อื่น,

การลาออกจากตำแหน่งในธุรกิจเอกชน ไม่ว่าจะ เป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน หรือไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เว้นแต่เป็นธุรกิจของครอบครัวอย่างแท้จริง เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐมนตรีอาจรับของขวัญมูลค่าน้อย กล่าวคือ มูลค่าไม่เกิน ๓๐ ปอนด์ ก็ได้

กรณีรัฐมนตรีกับการทำงานภายหลังพ้นตำแหน่งในฐานะรัฐมนตรีเมื่ออดีต รัฐมนตรีตำแหน่งในธุรกิจเอกชนในทันทีที่พ้นตำแหน่งย่อมทำได้ ในกรณีดังกล่าวทำให้ คณะกรรมการของสภาสามัญของอังกฤษเสนอให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของ อดีตรัฐมนตรีให้เป็นแนวทางเดียวกัน และควรขยายขอบเขตการกระทำให้กว้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้รวมถึงการรับตำแหน่งในหน่วยงานของรัฐบาลต่างชาติ

ข้าราชการพลเรือน

ข้าราชการพลเรือนต้องถูกบังคับตามกฎหมายอาญา รวมถึงพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามทุจริต ปี ๑๕๐๖ และ ๑๕๑๖ อย่างไรก็ดี ข้าราชการพลเรือนต้องยึดมั่นตาม กฎเกณฑ์ภายในของหน่วยงานที่ห้ามมิให้เข้าไปประกอบกิจการซึ่งอาจขัดหรือแย้งกับ ผลประโยชน์ของหน่วยงานหรือขัดแย้งกับตำแหน่งหน้าที่ซึ่งต้องปฏิบัติในฐานะเจ้าพนักงานของ รัฐรวมถึงข้าราชการพลเรือนไม่เข้าไปสู่ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับหุ้นหรือที่ดิน ซึ่งอาจเกิดการขัดหรือ แย้งระหว่างหน้าที่สาธารณะกับผลประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้มีกฎหมายอันเคร่งครัดเกี่ยวกับการ รับของกำนัล หรือการต้อนรับอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐ

หลักสุจริตหรือหลักความประพฤติอันชอบด้วยคุณธรรมของข้าราชการพลเรือน ได้รับการคุ้มครองโดยกระบวนการหรือวิธีการในการเสนอสัญญาและ โครงการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ภายใต้การตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และในกรณีที่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนได้เสียในการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าพนักงานของรัฐ กรณีดังกล่าวอยู่ภายใต้การตรวจสอบ ของคณะกรรมการการปกครองของรัฐสภา

หลักสุจริตหรือคุณธรรมของข้าราชการ จะครอบคลุมทั้งขณะและภายหลังพ้น ตำแหน่ง การขยายการกระทำบางกรณีภายหลังพ้นตำแหน่ง ในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมายที่บังคับเกี่ยวกับการแต่งตั้งอดีตข้าราชการพลเรือนดำรงตำแหน่งในธุรกิจเอกชนแต่ กฎเกณฑ์เหล่านี้ไม่ได้ตราเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร และดูเหมือนจะไม่มีสภาพบังคับทาง กฎหมาย หากพิจารณาจากหลักคอมมอนลอว์ว่าด้วยสัญญาจำกัดทางการค้า (contract in restraint of trade) และการพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิการรับบำเหน็จบำนาญของอดีตข้าราชการ

กฎหมายเกี่ยวกับการรับการแต่งตั้งในทางธุรกิจเอกชนของข้าราชการพลเรือน ตามรายงานของคณะกรรมการของกระทรวงการคลัง และสำนักงานข้าราชการพลเรือน กำหนดให้ เจ้าหน้าที่ทั้งหลายตั้งแต่ระดับรองปลัดกระทรวง (Under Secretary) (หรือเจ้าหน้าที่ทางการทูต ที่ปรึกษาทางการทูต) ขึ้นไป หรือดำรงตำแหน่งเทียบเท่าในกองทัพต้องบรรลุนิติภาวะกับรัฐบาล

ก่อนที่จะการรับข้อเสนอในการประกอบการงานใดทางธุรกิจหรือกิจการอื่นดังต่อไปนี้ ภายในระยะเวลาสองปีของการลาออก หรือการเกษียณอายุราชการ

- (ก) ที่ซึ่งมีข้อผูกพันเกี่ยวกับสัญญากับรัฐบาล
- (ข) ที่ซึ่งรัฐบาลต้องให้เงินช่วยเหลือ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน
- (ค) ที่ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้น
- (ง) ที่ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้ให้เงินกู้ เป็นผู้ค้ำประกัน หรือลักษณะเงินทุนช่วยเหลือในรูปแบบอื่น

(จ) หน่วยงานของรัฐต้องมีความผูกพันเป็นพิเศษ

เมื่อข้าราชการพลเรือนระดับสูงพ้นจากตำแหน่งไปประกอบอาชีพอื่นทางธุรกิจ การค้าที่มีสินจ้าง ณ ที่ใดก็ตาม แผนการในอนาคตของพวกเขาพึงได้รับการตรวจสอบจาก “คณะกรรมการที่ปรึกษาว่าด้วยการรับแต่งตั้งทางธุรกิจ” (Advisory Committee on Business Appointments) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชนในความสัมพันธ์ของข้าราชการพลเรือนกับโลกภายนอก

สมาชิกสภาสามัญ

แนวทางการพัฒนาการควบคุมการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของประเทศอังกฤษ เช่น สภาสามัญ (House of Commons) จะมีการใช้วิธีการที่เป็นปกติ (norms) ในทางนิติบัญญัติ และธรรมเนียมปฏิบัติของรัฐสภา (convention) เป็นสิ่งที่กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม อันก่อให้เกิดธรรมเนียมประเพณี หรือจรรยาบรรณ (etiquette) ที่ใช้กับปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกของสภาสามัญ ด้วยความคุ้นเคยกับปกติและความคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดพฤติกรรมอันชอบด้วยจริยธรรมของสมาชิกสภาอันทรงเกียรติ เพราะว่าปกติในทางนิติบัญญัติมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบริบทของคำว่าการเป็นผู้แทน สมาชิกสภาสามัญเป็นผู้ทรงเกียรติ ความมีเกียรติ (honour) เป็นที่มาของการแก้ไขปัญหาด้วยจรรยาบรรณที่เป็นธรรมเนียมประเพณี การบังคับจรรยาบรรณของสมาชิกเปรียบเสมือนการบังคับผู้เข้าร่วมสมาคม ผู้คงแก่เรียน และเป็นบุคคลชั้นนำ (elite) อย่างไรก็ดี ระบบจรรยาบรรณแบบนี้มีข้อด้อย เพราะเกิดช่องว่างในการหลบเลี่ยงและไม่อาจจะบังคับใช้ได้จริงจัง ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเกิดการแสวงหาประโยชน์มากกว่า สำหรับมาตรการบังคับของสภาสามัญจะต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง และสภาสามัญมีอำนาจจะขับออก (expulsion) ; คำหนิ (censure) และกำหนดโทษปรับ

๒. กฎหมายองค์กรปกครองท้องถิ่น (Local Government Act)

พระราชบัญญัติองค์กรปกครองท้องถิ่น ๑๙๗๒ (the Local Government Act of 1972) บัญญัติห้ามมิให้สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดมีผลประโยชน์ได้เสียทางการเงิน (pecuniary interest) ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมในทางสัญญา, ร่างสัญญา หรือกรณีอื่นใด ซึ่งกรณีดังกล่าวต้อง

เข้าพิจารณาในที่ประชุมขององค์กรปกครองท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้นั้นต้องเปิดเผยข้อเท็จจริง (เกี่ยวกับส่วนได้เสียทางการเงินในสัญญา, ร่างสัญญาหรือกรณีอื่น) ให้ที่ประชุมทราบให้เร็วที่สุด ในทันทีเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ตั้งแต่เวลาเริ่มต้นประชุมจนถึงวาระการประชุมในเรื่องที่มีส่วนได้เสีย และภายหลังการเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว สมาชิกผู้นั้นไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการ พิจารณาหรืออภิปราย หรือลงคะแนนเสียงในประเด็นหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสัญญาหรือกรณีอื่นใด นั้น (Section 94 (1))

คำว่า “ประโยชน์ได้เสียทางการเงิน” (pecuniary interest) ในคดี England V. Inglis (1920) ให้ความหมายไว้คือ ผลประโยชน์ตามมาตรา ๕๔ (๑) นี้ ต้องเป็นเรื่องทางการเงินหรืออย่างน้อยที่สุดเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ (a material interest) ผลประโยชน์ทางการเงินต้องเป็นสิ่งที่ใดสิ่ง หนึ่งอันมากกว่าผลประโยชน์ทางความรู้สึก (sentimental interest)

คำว่า ประโยชน์ได้เสียทางการเงิน (pecuniary interest) ตามความในมาตรานี้ไม่ใช่ ความได้เปรียบเทียบทางการเงิน (pecuniary advantage) เพราะฉะนั้น การลงมติในเรื่องซึ่งเป็นการ สูญเสียทางการเงินของสมาชิกย่อมผิดกฎหมาย (คดี Brown V. Director of Public Prosecution (1956))

Lord Goddard กล่าวในคดี Brown V. DPP. ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องไม่ลงมติใน เรื่องซึ่งพวกเขามีผลประโยชน์ได้เสียทางการเงิน ไม่ว่าจะลงมตินั้นจะปฏิบัติกับผลประโยชน์ ของพวกเขาเองหรือไม่ ด้วยเหตุนี้สมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้เช่าอาคารขององค์กรท้องถิ่นจึงไม่ สามารถอยู่ร่วมลงมติในการเสนอโครงการเพิ่มค่าเช่าอาคารดังกล่าวได้

คำว่าผลประโยชน์ได้เสียทางการเงิน ตามความในมาตรา ๕๔ หมายถึง ผลประโยชน์ได้เสียทางตรง และผลประโยชน์ได้เสียทางอ้อม ซึ่งการมีส่วนได้ทางอ้อมในสัญญา, ร่างสัญญาหรือกรณีเฉพาะใด ถือว่ามีส่วนได้เสียทางการเงินด้วย กล่าวคือ

ก. ในกรณีคู่สมรสที่อยู่ร่วมกัน, ผลประโยชน์ของคู่สมรสคนหนึ่ง หากอีกคนหนึ่ง รู้ถือว่าเป็นผลประโยชน์ของอีกคนหนึ่งด้วยเช่นกัน (Sect. 95 (3))

ข. เป็นหรือได้รับการเสนอชื่อให้เป็นสมาชิกของบริษัทหรือองค์การใดซึ่งกำลังทำ สัญญาหรือมีส่วนได้เสียทางการเงินโดยตรงในกรณีเฉพาะใดๆ อยู่ภายใต้การพิจารณาของสมาชิก สภาท้องถิ่นผู้นั้น

ค. เป็นหุ้นส่วนหรือเป็นการประกอบอาชีพของบุคคลซึ่งกำลังทำสัญญาหรือมี ส่วนได้เสียทางการเงินโดยตรงในกรณีเฉพาะใดๆ อยู่ภายใต้การพิจารณาของสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ นั้น (Sect. 95 (a), (b))

กรณีไม่ถือว่ามีส่วนได้เสียทางอ้อม

การเป็นสมาชิกหรือประกอบอาชีพในองค์การมหาชนหรือของบริษัทหรือองค์กรอื่นใด โดยไม่มีค่าตอบแทนในฐานะผู้รับประโยชน์ในหุ้นหรือหลักทรัพย์ของบริษัทหรือองค์กรดังกล่าว (Sect. 95 (2))

กรณีไม่ถือว่ามีส่วนได้เสียทางการเงิน

ก. บรรดาเงินบางประเภท ได้แก่ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เบี้ยประชุม ค่าเดินทาง เงินสงเคราะห์ เงินสวัสดิการอื่น ไม่ใช่ผลประโยชน์ได้เสียทางการเงินตามความในกฎหมายนี้ เพราะเป็นสิทธิซึ่งบุคคลจะได้รับหรืออาจรับเงินเหล่านั้นได้

ข. เป็นผู้เสียหายหรือผู้อาศัยในพื้นที่หรือเป็นผู้ใช้น้ำประปา รวมถึงผลประโยชน์ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการร่วมใช้สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ค. เป็นผลประโยชน์ทางการเงินอันห่างไกลและไม่สำคัญพอจะจูงใจ หรือก่อให้เกิดอิทธิพลในการตัดสินใจหรืออภิปรายหรือลงมติในสัญญา ร่างสัญญา หรือกรณีเฉพาะใด

ง. เป็นผู้รับประโยชน์ในหุ้นของบริษัทหรือองค์กรใด อันมีมูลค่าน้อยกว่าหนึ่งพันปอนด์* หรือหนึ่งในสิบของมูลค่ารวมของหุ้นทั้งหมดของบริษัทหรือองค์กรนั้น ทั้งนี้สมาชิกต้องเปิดเผยผลประโยชน์ในหุ้นทั้งหมด และต้องไม่เป็นกรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นด้วย (Sect. 97 (4) , (5), (6)) แต่สมาชิกไม่ถูกขัดขวางการอภิปรายหรือลงมติในกรณีดังกล่าว

คำว่า “สัญญา ร่างสัญญา หรือกรณีอื่นใด”, คำว่า “หรือกรณีอื่นใด” (or other matter) ใน Section 94 นั้น คำพิพากษาในคดี Rands V. Oldroyd (1959) หมายถึง การติดต่อทางธุรกิจการค้าที่สามารถอนุมานให้มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “สัญญา” แต่ Lord Parker มีความเห็นแย้งว่าคำว่า กรณีอื่นใด (other matter) ไม่สามารถอนุมานให้เช่นเดียวกับคำว่า “สัญญา หรือร่างสัญญา” หากมีความหมายที่กว้างกว่าและเป็นความหมายที่ใช้เป็นปกติทั่วไป

การเปิดเผยผลประโยชน์ได้เสีย (declaration of interest)

สมาชิกสภาท้องถิ่นอาจเปิดเผยผลประโยชน์ได้เสียของตนได้สองวิธีคือ เขาอาจแจ้งข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผลประโยชน์ได้เสียแก่เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบขององค์กร หรืออาจแจ้งข้อมูลเฉพาะเรื่องเมื่อเกิดเหตุการณ์ใดขึ้น ข้อมูลทั้งสองประเภทต้องถูกบันทึกไว้ในหนังสือหรือเอกสารที่สามารถเปิดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหลายตรวจสอบได้ (Section 94 (1), 96)

* ปัจจุบันแก้ไขเป็นห้าพันปอนด์ (the Local Government and Housing Act. 1989)

ตารางเปรียบเทียบในเรื่องผลประโยชน์ขัดกันของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ^{*}
 ตารางที่ ๑ ผลประโยชน์ขัดกันของประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎข้อห้าม	มาตรการทางกฎหมาย
<p>พระราชบัญญัติการปฏิรูปจริยธรรม (Government Ethics Reform Act of 1989) ได้กำหนดข้อห้ามไว้ดังนี้</p> <p>๑. ห้ามรับของขวัญ ของกำนัล ที่มีมูลค่ามากกว่า ๒๕๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางทั้งภายในและภายนอกประเทศ</p> <p>๒. ห้ามรับค่าตอบแทนในการเขียนบทความ ไปปราศรัย และไปปรากฏตัว</p> <p>๓. ห้ามโหวต (Vote) เสียงในประเด็นที่สมาชิกสภาองเกรส มีผลประโยชน์หรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นนั้น</p> <p>๔. ห้ามกระทำการเข้าร่วมเป็นลูกจ้าง, เป็นที่ปรึกษา เป็นกรรมการ คณะกรรมการ ถือหุ้น หรือเข้าเป็นหุ้นส่วน หรืออนุญาตให้นำชื่อตน ไปอ้างในบริษัทฯ ห้างหุ้นส่วน หรือองค์กรใด</p> <p>๕. จำกัดรายได้ ๑๕ % ในรายได้ทุกประเภท</p> <p>๖. ห้ามอดีตผู้ดำรงตำแหน่งฯ ไปเป็นตัวแทนของบุคคล หรือองค์กรใดที่เข้าร่วมรับจ้างทำงานให้กับรัฐ ตลอดจนห้ามมิให้อดีตเจ้าหน้าที่เข้าไปติดต่อกับองค์กรเดิมที่ตนเคยดำรงตำแหน่งอยู่ภายใน ๑ ปี นับจากวันพ้นจากตำแหน่งไป</p> <p>๗. ข้อห้ามการเข้าทำสัญญาหรือข้อตกลงใดกับรัฐบาล</p> <p>๘. ข้อห้ามการรับค่าตอบแทนจากรัฐบาลต่างประเทศ</p> <p>๙. ข้อห้ามตามข้อ ๑,๔,๗ ดังกล่าวข้างต้นให้รวมถึงการกระทำของกลุ่มสมรสด้วย</p>	<p>๑๐. การเปิดเผยทรัพย์สิน และหนี้สินรวมคู่สมรสและบุตรด้วย</p> <p>๑๑. มีคณะกรรมการจริยธรรมคอยทำหน้าที่</p> <p>๑๑.๑ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาใดๆ ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งฯ มีปัญหาทางจริยธรรม</p> <p>๑๑.๒ ลงโทษบุคคลผู้ละเมิดต่อกฎหมายโดยวิธีการตำหนิ ตักเตือน ประณาม ลดขั้น อาวุโสหรือลงโทษปรับได้</p> <p>๑๑.๓ ฝากทรัพย์สินไว้ต่อทรัสต์ (Trust) ซึ่งได้แก่ ทรัสต์ตาบอด (Qualified Blind Trust)</p> <p>๑๑.๔ หลีกเลียข หรือหยุดการกระทำอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ขัดกัน</p> <p>ผลการฝ่าฝืน</p> <p>การละเมิดตามข้อห้าม สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งฯ จะถูกลงโทษโดยวิธีตำหนิ ประณาม ตักเตือน ลดขั้น อาวุโส หรือลงโทษปรับ ส่วนการขัดขืนไม่เปิดเผยความจริงในการแสดงทรัพย์สิน ผู้ละเมิดจะถูกลงโทษปรับ ๑๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ โดยผู้ดำเนินคดี คือ อธิบดีอัยการ</p> <p>สำหรับอดีตผู้ดำรงตำแหน่งฯ หากมีการละเมิดข้อบังคับภายใน ๑ ปี จะถูกลงโทษจำคุก ๒ ปี และโทษปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ</p>

^{*} กมล กอบกัยกิจ, มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขผลประโยชน์ขัดกันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการระดับสูงในประเทศไทย, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓),

ตารางที่ ๒ ผลประโยชน์ขัดกันของประเทศอังกฤษ

กฎข้อห้าม	มาตรการทางกฎหมาย
<p>กฎข้อบังคับที่เกิดจากการรวบรวมประเด็นต่างๆ ของ Nolan Committee สรุปลงเป็นข้อบังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ห้ามเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรเอกชน ๒. ห้ามเข้าไปถือหุ้น หรือเป็นหุ้นส่วนในองค์กรใด ๓. ห้ามเป็นที่ปรึกษาในองค์กรเอกชนใด ๔. ห้ามร่วมลงทุนในธุรกิจหลักทรัพย์ ๕. ห้ามรับของขวัญ ของกำนัล จากบุคคลหรือองค์กรใด ๖. ห้ามทำข้อตกลง หรือทำสัญญาใดๆ กับรัฐ อันจะส่งผลกระทบต่อหน้าที่และผลประโยชน์โดยรวม ๗. ห้ามผู้ดำรงตำแหน่งกระทำการลอบบี้ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะคนอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัว 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. การเปิดเผยทรัพย์สิน และหนี้สินต่อนายทะเบียน (Register) รวมถึงคู่สมรสของผู้ดำรงตำแหน่งๆ นั้นด้วย ๒. มีคณะกรรมการ Nolan ทำหน้าที่ตรวจสอบควบคุมการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งๆ ซึ่งอาจเป็นเรื่องกิจกรรมทางการเงิน การค้า หรือประโยชน์อื่นใด การละเมิดบทบังคับไม่มีผลใดๆ นอกจากถือเป็นมารยาททางการเมืองที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะควรต้องแสดงความรับผิดชอบ และในเรื่องการเปิดเผยทรัพย์สิน หากเป็นเรื่องทางการเงิน หากปรากฏว่ามีการปกปิดความจริง หรือมีการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จจะถือว่าการกระทำนั้นเป็นการคอร์รัปชันที่เป็นความผิดทางอาญา

ผลที่เกิดขึ้นจากกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดแย้งระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม เป็นการห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งคู่สมรสและญาติกระทำการที่ถือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเรื่องการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อนนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ระบุไว้แล้วในหมวด ๕ เพียงแต่กฎหมายฉบับนี้มีรายละเอียดของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดมากขึ้น โดยเป็นการห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการที่ถือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมโดยให้ครอบคลุมไปถึง “คู่สมรส” และ “ญาติ” ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

คำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” มีความหมายเช่นเดียวกับที่ระบุในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยหมายถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานหรือบุคคลที่ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ซึ่งก็คือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ และรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐและบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

ส่วนคำว่า “คู่สมรส” ในกฎหมายนี้ให้รวมถึง “คู่สมรส” ที่ไม่จดทะเบียนสมรสด้วย

สำหรับคำว่า “ญาติ” นั้น ไม่ใช่หมายถึงเฉพาะลูก พ่อแม่ หรือพี่น้อง แต่ขยายความออกไปและซับซ้อนมาก กล่าวคือ ๑. บุพการีของตน ๒. ผู้สืบสันดานของตน ๓. คู่สมรสของบุตร ๔. พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของตนหรือคู่สมรส ๕. ลูก ป้า น้า อา ของตนหรือคู่สมรส ๖. บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยายของคู่สมรส ๗. บุตรของพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของตนหรือคู่สมรส ๘. บุตรของบุตร (หลาน) ของพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของตนซึ่งรวมทั้งหมด ๘๔ คน โดยระบุว่าความสัมพันธ์ของบุคคลดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นโดยนิตินัยหรือพฤตินัยด้วย (ดูแผนผังความหมายของคำว่า “ญาติ” ที่นายมิชัย ฤชุพันธุ์ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติจัดทำขึ้น)

ลักษณะการกระทำที่ถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมนั้น นอกจากจะได้แก่การกระทำที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้วยังรวมถึงการกระทำที่กำหนดขึ้นใหม่อย่างเช่น การนำข้อมูลที่ได้รับจากการปฏิบัติราชการ ไปใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยทุจริต การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ของตนหรือผู้อื่นซึ่งไม่มีสิทธิโดยทุจริต หรือการเสนอหรือการจัดทำโครงการของรัฐโดยมีเจตนาทุจริตเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รวมถึงการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ไปบังคับให้บุคคลอื่นที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใน ส่วนอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิด เช่น ให้อนุมัติหรืออนุญาตเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ การให้สัมปทาน การทำสัญญาต่าง ๆ การไม่ดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญา การบรรจุ แต่งตั้ง ฯลฯ

ถ้าโครงการของรัฐที่ได้รับการอนุมัติหรือสัญญาสัมปทานที่ทำนั้น ทั้งหมดหรือบางส่วนมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภาเข้าชื่อไม่น้อยกว่าแปดสิบคนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคนหรือผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันสองคนเข้าชื่อยื่นคำร้องต่อ ป.ป.ช. ขอให้ไต่สวนเพื่อระงับโครงการดังกล่าวได้ระหว่างที่ ป.ป.ช. ไต่สวนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา

นอกจากนี้เกณฑ์ที่ถือว่าการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกประการหนึ่ง คือ การให้สิทธิประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งได้กำหนดลักษณะไว้เช่น การให้ใช้สถานที่ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สิน โดยไม่คิดค่าเช่าหรือค่าบริการหรือคิดค่าเช่าหรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่นโดยปกติทางการค้า ฯลฯ

สิ่งที่ต้องพึงระวังสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ เมื่อมีผู้มอบของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือ “ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” ในโอกาสที่ปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่หรือตามที่ได้รับมอบหมายต้องรายงานและส่งมอบสิ่งของนั้นให้หน่วยงานที่ตัวเองสังกัดอยู่และหน่วยงานเหล่านั้นต้องจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐานและเก็บรักษาหรือจัดการสิ่งนั้น ทั้งยังกำหนดด้วยว่าแม้ผู้มอบจะระบุว่าให้สิ่งของนั้นเป็นการส่วนตัวก็ให้ถือว่าต้องตกเป็นของรัฐทั้งสิ้น มีข้อยกเว้นประการเดียวคือ เว้นแต่เป็นสิ่งของที่รับตามปกติฐานะในการปฏิบัติหน้าที่หรือเป็นการรับการให้ตามธรรมเนียมหรือเป็นการรับการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

ประเด็นที่เป็นปัญหาที่สุดของกฎหมายฉบับนี้ คือ การกำหนดบุคคลที่ต้องรับผิดชอบไว้อย่างกว้างขวางมากใน ๒ ลักษณะ คือ

๑. กรณี “ญาติ” ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาศัยอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการกระทำเข้าข่ายความผิดตามกฎหมายนี้ให้ถือว่าการกระทำของญาติเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ทั้ง ๆ ที่ญาติคนดังกล่าวอาจไม่เคยเจอกันเลยหรือไม่รู้จักกันเลยก็ได้

๒. กรณีบุคคลใด (บริษัทหรือนักธุรกิจ) ได้ประโยชน์จากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือคู่สมรสหรือบุตรหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ถือว่าบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำผิด และรับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตรหรือญาติ

ทั้งสองกรณีดังกล่าวมีโทษหนักจำคุกตั้งแต่ ๑-๑๐ ปี และมีโทษปรับตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท

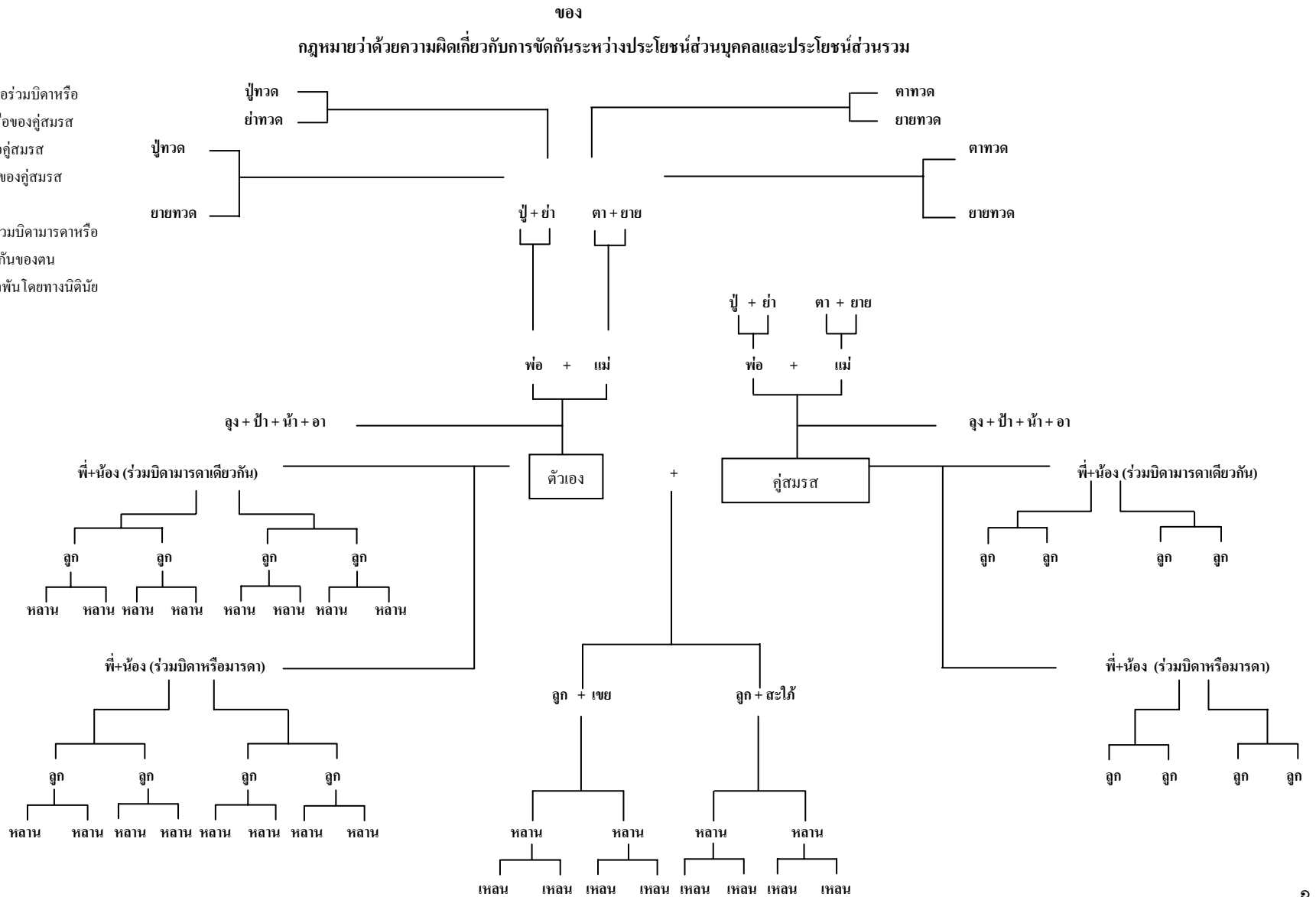
โดยให้สันนิษฐานว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทันทีและให้เป็นภาระการพิสูจน์ของผู้ถูกกล่าวหาว่ามีได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำนั้น

กฎหมายฉบับนี้มีหลายประเด็นที่กระทบกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการ เช่น การใช้ข้อมูลหรือทรัพย์สินของรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การจัดทำโครงการเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องเครือญาติ การรับของขวัญของกำนัล ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ข้าราชการทุกคน ควรใส่ใจเพื่อป้องกันตนเองจากการกระทำผิดตามกฎหมายนี้ แต่การเข้มงวดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว หากมองในอีกแง่มุมหนึ่งก็ถือเป็นสิ่งดีที่จะช่วยสร้างความใสสะอาดให้กับระบบราชการยิ่งขึ้น ประชาชนจะได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของราชการ

มาตรา ๓ “ญาติ” หมายความว่า

- (๑) บุพการีของตน
- (๒) ผู้สืบสันดานของตน
- (๓) คู่สมรสของบุตรของตน
- (๔) พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของคนหรือของคู่สมรส
- (๕) ลูก ป้า น้า อา ของตนหรือคู่สมรส
- (๖) บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ของคู่สมรส
- (๗) บุตรของบุคคลตาม (๔)
- (๘) บุตรของบุตรของพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของคน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีสายสัมพันธ์โดยทางนิตินัยหรือพฤตินัย

“ญาติ” ตามความหมายของมาตรา ๓

เห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ๓๓

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

พ.ศ.

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่าง
ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๓ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับ
การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ
หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงาน
ในรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้
หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ
และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐ

ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือหน่วยงานอื่นใด ที่ดำเนินกิจการของรัฐตามกฎหมายและได้รับเงินอุดหนุนหรือเงินหรือทรัพย์สินลงทุนจากรัฐ

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ

ข้าราชการการเมือง

- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ

ฝ่ายรัฐสภา

- (๗) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๘) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“คู่สมรส” หมายความว่า รวมถึงกรณีชายและหญิงซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้

จดทะเบียนสมรส

“ญาติ” หมายความว่า

- (๑) บุพการีของตน
- (๒) ผู้สืบสันดานของตน
- (๓) คู่สมรสของบุตรของตน
- (๔) พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของตนหรือของคู่สมรส
- (๕) ลุง ป้า น้า อาของตนหรือของคู่สมรส
- (๖) บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยายของคู่สมรส
- (๗) บุตรของบุคคลตาม (๔)
- (๘) บุตรของบุตรของพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของตน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีความเกี่ยวพันโดยทางนิตินัยหรือพฤตินัย

“โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” หมายความรวมถึง

- (๑) การปลดหนี้ หรือการลดหนี้ให้เปล่า
- (๒) การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย
- (๓) การเข้าค่าประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม
- (๔) การให้ค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียมการเป็นตัวแทน
- (๕) การขาย การให้เช่าซื้อทรัพย์สิน เกินมูลค่าที่เป็นจริง ตามที่ปรากฏ

ในท้องตลาด

- (๖) การให้ใช้สถานที่ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สิน โดยไม่คิดค่าเช่าหรือค่าบริการ หรือคิดค่าเช่าหรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๗) การให้ใช้บริการโดยไม่คิดค่าใช้บริการ หรือคิดค่าใช้บริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๘) การให้ส่วนลดในสินค้า หรือทรัพย์สินที่จำหน่าย โดยให้ส่วนลดมากกว่าที่ให้กับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๙) การให้เดินทาง หรือให้ขนส่งบุคคล หรือสิ่งของโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๑๐) การจัดเลี้ยง การจัดมหรสพ หรือการบันเทิงอื่น ให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๑๑) การให้บริการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร กฎหมาย หรือนิติศาสตร์ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๑๒) การอื่นซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้นั้นได้รับประโยชน์อื่นอาจคำนวณเป็นเงินได้ หรือไม่ต้องออกค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด
- “คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการใดโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมของรัฐและประชาชนเป็นสำคัญ ต้องใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ที่ตนมีอยู่ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และต้องไม่กระทำการใดในประการที่จะก่อให้เกิดความไม่เชื่อถือหรือความไม่ไว้วางใจในการปฏิบัติราชการ

มาตรา ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใดอันมีลักษณะเข้ามามีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมไม่ได้ แต่การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานนั้น มิให้ถือว่าเป็นการกระทำตามวรรคนี้

การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามวรรคหนึ่งด้วย

(๑) การกระทำที่เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๒) การใช้ข้อมูลภายในของรัฐที่ยังเป็นความลับอยู่ที่ตนได้รับหรือทราบจากการปฏิบัติราชการ การปฏิบัติหน้าที่ หรือในตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต

(๓) การใช้ทรัพย์สินของรัฐหรือของหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่นซึ่งไม่มีสิทธิโดยทุจริต

(๔) การริเริ่ม เสนอ จัดทำ หรืออนุมัติโครงการของรัฐโดยทุจริตเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

(๕) การใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งตนมีอยู่ไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยอิสระในการใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นโดยทุจริตไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

การกระทำตาม (๕) ที่จะถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่น กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) อนุมัติ อนุญาต รับจดทะเบียน หรือให้สิทธิประโยชน์ อันอาจคำนวณเป็นเงินได้

(๒) ให้สัมปทาน ทำสัญญา หรือทำนิติกรรม อันเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๓) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนขั้นเงินเดือน โอน ย้าย หรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (๕) พ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่

(๔) ไม่แจ้งความหรือร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๕) ไม่ฟ้อง ไม่ดำเนินคดี หรือถอนฟ้อง ไม่ว่าจะเป็คดีแพ่งหรือคดีอาญา

(๖) ไม่บังคับทางปกครอง หรือไม่บังคับคดี

(๗) กระทำการหรือไม่กระทำการอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด การกระทำใดตามวรรคสอง (๑) (๒) (๓) และ (๕) ที่จะถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม และจะใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับการกระทำของคู่สมรสและบุตรของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย และให้ถือว่าการกระทำของคู่สมรสหรือบุตรดังกล่าวเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เว้นแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นเป็นใจหรือยินยอมด้วยในการกระทำของคู่สมรสหรือบุตรดังกล่าว

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับการกระทำของญาติซึ่งมิใช่ คู่สมรสและบุตรของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เห็นเป็นใจหรือยินยอมด้วย และให้ถือว่าการกระทำของญาติซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรดังกล่าวเป็นการ กระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

มาตรา ๖ ในกรณีที่บุคคลใดได้รับประโยชน์จากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือคู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๕ ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำ ความผิด และรับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือคู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แล้วแต่กรณี เว้นแต่บุคคลนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมด้วยในการกระทำ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือคู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว

มาตรา ๗ ให้ถือว่าความผิดตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ ที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ ของรัฐ เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ และให้ถือเป็นเหตุให้ถูกถอดถอน จากตำแหน่งได้

มาตรา ๘ บรรดาของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สินใด หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจ คำนวณเป็นเงินได้ที่มีผู้มอบให้ในโอกาสที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ของตน หรือตามที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าผู้มอบจะระบุให้เป็นการส่วนตัวก็ตาม ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ให้ตกเป็นของรัฐทั้งสิ้น เว้นแต่เป็นสิ่งที่ได้รับตามปกติฐานะในการปฏิบัติ หน้าที่หรือเป็นการรับการให้ตามธรรมเนียมจรรยาหรือเป็นการรับการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ตนไม่มีสิทธิรับไว้ตามวรรคหนึ่งต้องรายงานและส่งมอบสิ่งนั้นให้หน่วยงาน ที่ตนสังกัด และให้หน่วยงานนั้นจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐานและเก็บรักษาหรือจัดการสิ่งนั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับคู่สมรสและญาติของเจ้าหน้าที่ ของรัฐซึ่งได้รับของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้เนื่องจาก การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือคู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติ ตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนข้อเท็จจริง หากพบว่ามีมูล ให้ส่งเรื่องให้พนักงาน อัยการเพื่อฟ้องคดีอาญาและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งยึดหรืออายัดของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ตามวรรคหนึ่ง ถ้าของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือเสียหาย หรือได้ใช้ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ไปแล้ว ให้พนักงานอัยการเรียกให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายด้วย

การไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามวรรคสี่ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ และให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มิพพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือมีการกล่าวหาว่าผู้ใดมีพฤติการณ์ส่อว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ หรือมีการแจ้งว่ามีการกระทำความผิดดังกล่าว แม้จะไม่ได้ระบุชื่อผู้แจ้ง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการไต่สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นโดยเร็ว หากพบว่ามิมูล ให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยต่อไป

คำกล่าวหาหรือการแจ้งตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีพยานหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจถึงสาระสำคัญของพฤติการณ์และสามารถดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้

ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่ามีมูล ในกรณีที่มีความจำเป็นไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาการไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยออกไปได้ไม่เกินสามครั้ง ครั้งละไม่เกินหกสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวน

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับกับตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดตามมาตรา ๖ ด้วย

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยว่าผู้ใดมีความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น รวมทั้งบุคคลอื่น ซึ่งเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

(๒) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาานั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๒ สัญญาใดของรัฐไม่ว่าจะเป็นสัญญาทางแพ่งหรือสัญญาทางปกครอง ที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ หากมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะ

ในกรณีที่สัญญาใดตามวรรคหนึ่งมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลฎีกา หรือศาลปกครองสูงสุดซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาตามประเภทสัญญานั้น แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาและให้คำวินิจฉัยนั้นผูกพันคู่สัญญาทุกฝ่าย

การพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดตามวรรคสองให้เป็นไปโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดกำหนด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่โครงการของรัฐหรือสัญญาสัมปทานของรัฐหรือสัญญาที่รัฐให้จัดทำบริการสาธารณะหรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือแต่บางส่วน มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่าการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ให้นุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้ไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อระงับการดำเนินงานโครงการหรือสัญญาดังกล่าว

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาซึ่งเข้าชื่อรวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าแปดสิบคน

(๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน

(๓) ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันอย่างน้อยสองคน

ลักษณะหรือประเภทของโครงการหรือสัญญาของรัฐตามวรรคหนึ่ง และหลักเกณฑ์และวิธีการการเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตาม (๒) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องมีหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงได้ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวน ในกรณีที่ไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามิมูล ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งระงับการดำเนินงานโครงการหรือสัญญาตามวรรคหนึ่ง

การไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามวรรคสี่ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนการพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาให้เป็นไปโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด

ในระหว่างการได้สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาตามวรรคสี่ หากมีกรณีจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อโครงการหรือสัญญาของรัฐที่ถูกร้องยังคงดำเนินการต่อไป คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อมีคำสั่งระงับการดำเนินงานโครงการหรือสัญญาของรัฐดังกล่าวไว้ชั่วคราวก่อนก็ได้

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีหน่วยงานพิเศษขึ้นภายในสำนักงาน ป.ป.ช. โดยมีฐานะไม่ต่ำกว่าสำนักและมีบุคลากรที่เพียงพอกับภารกิจเพื่อรับผิดชอบในการกำกับดูแลและการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการรณรงค์เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

เพื่อประโยชน์แก่การป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดทำข้อกำหนดและคู่มือการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา ๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงหกแสนบาท

มาตรา ๑๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดโดยทุจริตไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่คู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๘ ให้รับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๖ ซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้หุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงาน ในกิจการของนิติบุคคลนั้น หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยที่ตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วยหรือตนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

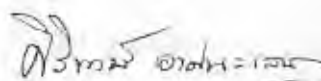
มาตรา ๑๙ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศหรือระเบียบโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศและระเบียบตามวรรคหนึ่งที่มีผลเป็นการทั่วไป เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

.....

.....

ถูกต้องตามมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(นางสาวศิริพงษ์ อาสนะเสน)

ผู้อำนวยการสำนักการประชุม

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บรรณานุกรม

กมล กอบภัยกิจ. “มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขผลประโยชน์ขัดกันของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

วุฒิพงษ์ พาณิชย์สว. “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับการดำรงตำแหน่งสาธารณะ.”
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

อัมมาร สยามวาลา และคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการวิจัยการติดตามและ
ประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่อง การเมืองกับผลประโยชน์ทางธุรกิจภายใต้รัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๕๐. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖.

อุทิศ บัวศรี. “เอกสารประกอบการบรรยายร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกัน
ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.” สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ม.ป.ป.

ข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต

โพสต์ทูเดย์. “การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน,” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.posttoday.com>
(๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐)

โพสต์ทูเดย์. “ประโยชน์ทับซ้อน (ใหม่),” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.posttoday.com>
(๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๐)

มติชน. “คอลัมน์ : ข้าราชการของแผ่นดิน : รับของขวัญของกำนัล..ขอให้ระวัง,”
[ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.matichon.co.th/matichon> (๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐)

มติชน. “มนุษย์รู้ไม่ผิด,” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.matichon.co.th/matichon>
(๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐)

คณะผู้จัดทำ

นางสาวดวงรัตน์	เลาหัตถพงษ์ภูริ	ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการ ๑
นายนิพัทธ์	สรระนันท์พงษ์	นิติกร ๘ว
นางสาวนวรรรัตน์	นพคุณ	วิทยากร ๘ว
นายชงกชาญ	สุวรรณมณี	วิทยากร ๘ว
นางสาววัชรภรณ์	จ้อยลำเพ็ญ	วิทยากร ๘ว
นายยอดชาย	วิธิพานิช	วิทยากร ๖
นายยุทธพงษ์	ปิ่นอนงค์	นิติกร ๖
นายโชคสุข	กรกิตติชัย	วิทยากร ๕
นายอริย์รัช	แก้วเกาะสะป้า	วิทยากร ๕
นางสาวศรันยา	ลีมา	นิติกร ๕
นายแดนชัย	ไชวิเศษ	นิติกร ๔
นางสาวนันทา	หวังสมนึก	ธุรการ ๖
นายสุเทพ	น้อยนารถ	บันทึกข้อมูล ๔
นางสาวเปรมฤดี	วงศ์สาคร	บันทึกข้อมูล ๑

กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๔๔-๒๐๖๐, ๐-๒๒๔๔-๒๐๗๒
โทรสาร. ๐-๒๒๔-๒๐๗๓

www.parliament.go.th

www.parliament.go.th/library/

พิมพ์ที่ : สำนักงานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร